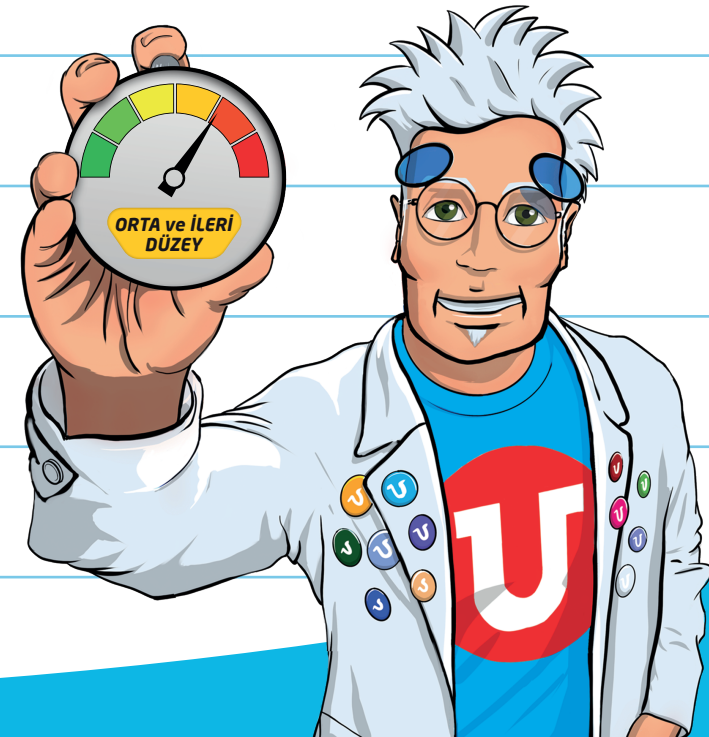

9. Sınıf Orta ve İleri Düzey Edebiyat Soru Bankası

Dil Bilgisi (Fiilin Yapısı)

FATMA GÜL ÖRS

DİL BİLGİSİ

(Fiilin Yapısı)

BASİT FİİL

TÜREMİŞ FİİL

BİRLEŞİK FİİL

Fiilin Yapısı

→ Filler yapısına göre basit, türemiş ve birleşik fiil olmak üzere üç başlık altında incelenir.

Basit Fiil:

→ Yapım eki almamış, birleşik yapıda olmayan fillerdir.

Örnek:

→ Onu en son nerede gördün?

→ Sen de bizimle gelecek misin?

→ Şarkı söylemeyi seviyorum.

Türemiş Fiil:

→ Yapım eki almış olan fiillerdir.

Örnek:

→ Bahçedeki çiçekleri suladım.

→ Bizim için endişelenmeyin.

→ Üst katı boyattık.

YAYINLARI

Birleşik fiil:

- En az iki sözcüğün birleşmesiyle oluşan birleşik fiillerdir.
- Birleşik sözcükler bitişik yazılabileceği gibi ayrı da yazılabilir.

a. Anlamca kaynaşmış birleşik fiil:

- Öngörmek
- başvurmak
- vazgeçmek
- varsaymak
- alıkoymak...

! NOT :

→ Deyim biçiminde öbekleşmiş filler de anlamca kaynaşmış birleşik filler içinde yer alır.

Örnek:

- Bu nasihatimi aklından çıkarma.
- Bu işten de yüzünün akıyla çıktı.

C. Kurallı Birleşik Eylemler:

Yeterlilik fiili:

Örnek:

→ Sizinle ben de gelebilirim.

! NOT :

→ Olumsuzuna dikkat edin. Çoğu zaman gözden kaçır.

Örnek:

- Gelemem.
- Gelmeyebilirim.
- Gelemeyebilirim.

Tezlik fiili:

Örnek:

→ O kadar soruyu bir saatte çözüverdi.

Sürerlilik fiili:

Örnek:

→ Kavga edenlerin hâline bakakaldı.

→ Sen olayı düşünedur, ben şu yazıyı müdüre verip geleyim.

→ Bu âdetler asırlar öncesinden bugüne yaşayagelmiştir.

Yaklaşma fiili:

Örnek:

→ İşe giderken yolda düşeyazdım.

d.Yardımcı eylemle kurulan birleşik fiil:

İSİM+ et-, ol-, eyle-, kıl-

Örnek:

- Bu olay beni çok tedirgin etti.
- Adam birden ortalıktan yok oldu.
- Bu küçük odaya iki gündür hapsoldum.
- Öğretmen, yeni öğrencilerinin gönlünü fethetti.

! NOT :

→ Yardımcı eylemle kurulan birleşik sözcükler bitişik veya ayrı yazılabilir.

a. Yardımcı eylemle kurulan birleşik sözcüklerde ünlü düşmesi veya ünsüz türemesi olmazsa bu sözcükler ayrı yazılır.

Örnek:

- telefon etmek
- memnun olmak
- yardım etmek
- namaz kılmak vb.

b. Yardımcı eylemle kurulan birleşik sözcüklerde ünlü düşmesi veya ünsüz türemesi olursa bu sözcükler bitişik yazılır.

Örnek:

Ünlü düşmesi olursa:

→ Kayıt olmak – kaydolmak

→ Hapis olmak – hapsolmak

→ Zehir etmek – zehretmek

Ünsüz türemesi olursa:

→ Af etmek – af-f-etmek – affetmek

→ His etmek – his-s-etmek – hissetmek

→ Sır olmak – sır-r-olmak – sırrolmak

